

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-326-5-29>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ПОЛІТИК ТА СПРОМОЖНОСТІ ІНСТИТУТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Однією зі стратегічних цілей Стратегії розвитку сфери охорони здоров'я України до 2030 року є «Посилення політик та спроможності інститутів національної системи охорони здоров'я», що є, безсумнівно, абсолютно доцільним і своєчасним. Але деякі оперативні завдання в межах зазначеної цілі викликають певні питання як-то: інституційне зміцнення Національної служби здоров'я України та приведення навчальних програм закладів вищої медичної освіти у відповідність до європейських вимог.

Фінансування діяльності НСЗУ протягом 2021-2023 років мало тенденцію до щорічного скорочення, яке у 2022 році становило 39% до попереднього року, а у 2023 році – 47% порівняно з 2021 роком. Така тенденція негативно впливає на зміцнення інституційного потенціалу установи. Загалом бюджет НСЗУ становить 0,13% від загальної суми Пакету медичних гарантій, що у понад 15 разів менше від європейського стандарту фінансування подібних інституцій [1]. Також є проблеми щодо забезпечення належного функціонування електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ), обумовлені відсутністю повноцінного фінансування з державного бюджету. Так, протягом 2018-2020 років ЕСОЗ була профінансована лише на 23,7% від потреби, що значно скорочує можливість посилення її підзвітності Уряду і населенню [2].

Таким чином, у найближчі сім років необхідно вирішити питання забезпечення надавачів медичних послуг і НСЗУ достатнім обсягом фінансових ресурсів. Розраховувати при цьому на благодійну допомогу закордонних партнерів не варто, оскільки, як свідчить досвід країн, що відбудовували національну економіку після завершення військових дій, кошти міжнародної допомоги, як правило, спрямовуються на відновлення зруйнованої інфраструктури, а не на забезпечення операційної діяльності організацій.

Нова модель інтернатури була запроваджена з 01 січня 2022 року у результаті набуття чинності наказу МОЗ № 1254 [3]. Серед основних новел, запроваджених цим наказом, директор Інституту післядипломної освіти НМУ ім. О.О. Богомольця Т. Вежновець зазначає: скорочення кількості спеціальностей для підготовки лікарів-інтернів з 35 до 23; збільшення тривалості інтернатури для шести спеціальностей («Інфекційні хвороби», «Лабораторна діагностика, мікробіологія, вірусологія», «Неврологія», «Патологічна анатомія», «Психіатрія», «Дермато-венерологія») на шість місяців, а для спеціальності «Анестезіологія та інтенсивна терапія» – на один рік; зменшення тривалості інтернатури для спеціальностей «Стоматологія» і «Фізична та реабілітаційна медицина» на один рік; зменшення частки освітньої складової на користь практичної частини навчання; отримання направлення до інтернатури на основі рейтингування; можливість отримати одну зі 131 спеціальностей після завершення інтернатури (вторинна спеціалізація) [4].

Таким чином, за рік до складання Стратегії розвитку галузі до 2030 року, принаймні у напрямку визначення тривалості навчальних програм, Міністерством охорони здоров'я України були затверджені ініціативи, які не спрямовані на наближення умов підготовки лікарів до європейських стандартів, оскільки набуття медичної освіти у розвинутих країнах Європи і світу є більш тривалим (табл. 1).

Виправленням ситуації може бути запровадження резидентури, умови і терміни проходження якої досі не визначені. З іншого боку, запровадження в Україні у 2019 році міжнародного іспиту з основ медицини (IFOM) засвідчило наявність суттєвих відмінностей у навчальних програмах підготовки лікарів, про що свідчить частка правильних відповідей 30,2%, в той час як в середньому в світі вона дорівнює 54% [7].

Фахівці зазначають, що з метою узгодження навчальних програми вищої та післядипломної освіти з вимогами системи освіти ЄС напрямами їх вдосконалення повинні бути: розширення знань у сфері цифрової та кібербезпеки; розвиток навичок із використання підходів доказової медицини та раціональної фармакотерапії; розроблення механізму акредитації викладачів університетів та закладів післядипломної освіти; збільшення кількості годин загальної практики [4, с. 34].

**Терміни навчання лікарів
у розвинутих країнах світу та Україні***

Країна	Тривалість додипломної освіти	Тривалість післядипломної освіти	Загальний термін підготовки
США	Медичний коледж – 3-4 роки Медична школа – 4 роки	Інтернатура – 1 рік Факультативне навчання – 2-4 роки	11-14 років
Франція	Перший цикл навчання в університетах та інститутах – 2 роки Другий цикл навчання в університетах та інститутах – 4 роки	Третій цикл Резидентура – 2-2,5 роки Інтернатура – 4,5-5 років	8-11 років
Німеччина	До клінічний етап – 2 роки Перший клінічний етап – 1 рік Другий клінічний етап – 1,5 роки Третій клінічний етап – 1 рік	Лікар-практикант – 1,5 роки Лікар-асистент – 4-5 років	11-12 років
Ізраїль	Академічне навчання – 3 роки Навчання з проходженням клінічної практики – 3 роки	Медичне стажування – 1 рік Лікарська діяльність – 5 років	12 років
Румунія	Навчання в університеті – 6 років	Резидентура – 3-6 років	9-12 років
Велика Британія	Навчання в університеті – 4-5 років Клінічна практика – 2 роки	Особливий регістратор в клінічній практиці – 6 років Особливий регістратор в загальній практиці – 3 роки	9-13 років
Польща	Навчання в університеті – 5 років Робота в клініці – 1 рік	Резидентура – 4-6 років	10-12 років
Україна	Навчання в університеті – 5-6 років	Інтернатура – 1-3 роки	6-9 років

Джерело: складено автором на основі [5; 6]

Література:

1. Ковтонюк П., Корчак Т. Кризь війну: що відбулося з охороною здоров'я у 2022 році. 3 квітня 2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2023/04/3/253632/> (дата звернення: 14.10.2023).

2. Через брак фінансування НСЗУ не забезпечила належного функціонування електронної системи охорони здоров'я. 19.07.2021. URL: <http://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1168> (дата звернення: 14.10.2023).

3. Про затвердження Положення про інтернатуру: Наказ МОЗ України; Положення, Перелік від 22.06.2021 № 1254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-21#Text> (дата звернення: 14.10.2023).

4. Первинна медична допомога в Україні: досягнутий прогрес і наступні кроки: аналіз даних за 2020–2021 р.: серія аналітичних записок / Nigel Edwards, Stephanie Kumpunen, Kaija Kasekamp, Alexandr Katsaga, Olga Zues. Copenhagen: World Health Organization Regional Office for Europe, 2023. 68 с. URL: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/367317/WHO-EURO-2023-7087-46853-69102-ukr.pdf?sequence=1> (дата звернення: 14.10.2023).

5. Медична освіта в Україні та на Заході: основні відмінності. 23 лютого 2017. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2017/02/23/infografika/suspilstvo/medychna-osvita-v-ukrayini-ta-na-zaxodi-osnovni-vidminnosti> (дата звернення: 09.10.2023).

6. Післядипломна освіта у світі та Україні. 16 трав. 2022. URL: https://www.nuozu.edu.ua/d/dovidkova-informatsiia/pisliadyplomna-osvita-u-sviti-ta-ukraini#s5_scrolltop (дата звернення: 28.09.2023).

7. Горбань Ю. Медична освіта: яких змін очікувати найближчим часом. Аналітика. 28.08.2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2768549-medicna-osvita-akih-zmin-ocikuvati-najblizcimsasom.html> (дата звернення: 14.10.2023).